

Warszawa, 10-10-2025 r.

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Wojciech Brzozowski**

IX.517.269.2025.AP

**Pani
płk Renata Niziołek
Dyrektor Generalny
Służby Więziennej**

Szanowna Pani Dyrektor,

analiza spraw rozpatrywanych w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich prowadzi do wniosku, że tymczasowo aresztowani przyjmowani do aresztu śledczego często nie mają możliwości należycie zadbać o czystość oraz schludny wygląd. Są oni bowiem zmuszeni korzystać nawet przez kilka tygodni wyłącznie z bielizny i odzieży, którą dysponowali w dniu zatrzymania.

Poszczególne sprawy pokazują, że w trakcie procedury przyjęcia osoby tymczasowo aresztowanej do jednostki penitencjarnej nie dokonuje się weryfikacji, czy osoba ta posiada odzież lub bieliznę na zmianę ani też czy odzież ta jest odpowiednia do pory roku. Bielizna osobista – mimo że stanowi podstawowy i nieodzowny składnik codziennego ubioru – nie jest odnotowywana w karcie depozytowej osadzonego. Tymczasowo aresztowani nie są też informowani, że mogą zwrócić się z prośbą o wydanie z magazynu brakujących im składników bielizny i odzieży, należących do jednostki.

Rzecznikowi znane są przypadki, w których osadzonemu nie zapewniono poszczególnych elementów odzieży i bielizny osobistej na etapie przyjęcia do jednostki penitencjarnej. W kilku sprawach ustalono, że osadzeni nie posiadali bielizny na zmianę, dysponowali wyłącznie jednym kompletem. Ponadto przez kilka tygodni nie otrzymali piżamy, co oznaczało, że spali w tych samych ubraniach, które nosili w ciągu dnia. W innym przypadku tymczasowo aresztowany, obok bielizny i piżamy, nie otrzymał również kłapek/kapci.

Zgodnie z art. 216 § 1 zd. 1 k.k.w., tymczasowo aresztowany może korzystać z własnej odzieży, bielizny i obuwia, chyba że zakłóca to porządek ustalony w areszcie śledczym lub sprzeciwiają się temu względy bezpieczeństwa lub względy sanitarne. W przypadku, gdy wymienione wyżej części garderoby ulegną w trakcie pobytu zniszczeniu lub są nieodpowiednie ze względu na porę roku, tymczasowo aresztowany – stosownie do § 22 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2022 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania tymczasowego aresztowania¹ – korzysta z odzieży, bielizny i obuwia według norm przypadających skazanym. Wydaje się je, a także piżamę dla mężczyzn i koszulę nocną dla kobiet, na podstawie zgłaszanych indywidualnych potrzeb osadzonych.

Mając powyższe na uwadze, należy dążyć do tego, by przy przyjęciu do jednostki penitencjarnej już w magazynie depozytowym, a także podczas rozmowy wstępnej z wychowawcą, tymczasowo aresztowany był informowany o możliwości uzyskania brakującej mu odzieży odpowiedniej do panujących warunków pogodowych oraz bielizny na zmianę. Ta informacja powinna zawierać także wskazanie, że zgodnie z art. 113a § 4 k.k.w. tymczasowo aresztowany – za zezwoleniem dyrektora aresztu śledczego – może otrzymywać paczki z niezbędną mu odzieżą, bielizną, obuwiem i innymi przedmiotami osobistego użytku oraz środkami higieny. Po kilku dniach osadzeni zwykle docierają do tych informacji – źródłem przekazu są współosadzeni, wychowawca, treść porządku wewnętrznego aresztu śledczego – i kierują prośby do dyrektora jednostki o wydanie zgody na otrzymanie paczki odzieżowej. Odpowiedź na te prośby może jednak zostać udzielona nawet po upływie trzydziestu dni od ich

¹ Dz. U. poz. 2848.

złożenia, ponieważ są one rozpoznawane zgodnie z procedurami określonymi w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 września 2022 r. w sprawie sposobów załatwiania wniosków, skarg i prośb osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych², to zaś dodatkowo wydłuża czas, w którym osadzony nie dysponuje odzieżą na zmianę.

W jednej ze spraw tymczasowo aresztowany zwrócił się z prośbą o wyrażenie zgody na otrzymanie paczki odzieżowo-higienicznej w dniu 25 lutego 2025 r. Prośba ta została rozpatrzona w dniu 10 marca 2025 r., natomiast osadzony został zapoznany z decyzją dopiero w dniu 18 marca 2025 r., tj. po trzech tygodniach od dnia złożenia prośby³. W innej sprawie w dniu 12 sierpnia 2025 r. osadzony napisał prośbę o wyrażenie zgody na otrzymanie paczki odzieżowo-higienicznej, która została zaopiniowana przez pracownika magazynu depozytowego w dniu 22 sierpnia 2025 r. Osadzony otrzymał zaakceptowaną przez dyrektora prośbę dopiero w dniu 3 września 2025 r.⁴

Takiego sposobu działania nie można zaakceptować. Jako dobrą praktykę należy wskazać sposób postępowania w tych jednostkach, w których talony na brakującą bieliznę i odzież wydawane są już w chwili przyjęcia do aresztu śledczego, po zakończeniu czynności realizowanych w magazynie depozytowym.

Długo realizowane są również prośby o doprowadzenie do magazynu odzieżowego w celu odebrania bielizny i odzieży otrzymanych w paczce. W jednej z badanych spraw dopiero po trzech tygodniach od daty złożonej prośby wydano tymczasowo aresztowanej z magazynu koszulę nocną oraz bieliznę osobistą⁵.

Terminy doprowadzenia do magazynu wynikają z przepisów porządku wewnętrznego jednostki, które niejednokrotnie przewidują, że osadzeni mogą zostać doprowadzeni do magazynu depozytowego wyłącznie we wskazany jeden dzień

² Dz. U. poz. 1960.

³ Znak sprawy w Biurze RPO: IX.517.269.2025.

⁴ Znak sprawy w Biurze RPO: IX.517.1185.2025.

⁵ Znak sprawy w Biurze RPO: IX.517.176.2023.

w miesiącu⁶. Nawet w przypadku niezwłocznego rozpatrzenia prośby o wyrażenie zgody na otrzymanie paczki z odzieżą i jej dostarczenia do jednostki realny termin odbioru jej zawartości ulega wydłużeniu z uwagi na obowiązujące harmonogramy doprowadzeń do magazynu depozytowego. Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawił to zagadnienie Dyrektorowi Biura Spraw Wewnętrznych Centralnego Zarządu Służby Więziennej, wskazując, że doprowadzanie osadzonych do magazynu raz w miesiącu jest rozwiązaniem zbyt restrykcyjnym i wiąże się z niewłaściwą organizacją pracy w magazynie depozytowym⁷. Dyrektor poinformował Rzecznika, że podziela jego stanowisko w tym przedmiocie⁸.

W ocenie Rzecznika prośby nowo przyjętych osadzonych o wyrażenie zgody na otrzymanie paczki z niezbędną bielizną i odzieżą winny być załatwiane bez zbędnej zwłoki, natomiast doprowadzanie do magazynu depozytowego w celu pobrania podstawowych elementów odzieży powinno odbywać się w sposób elastyczny, z uwzględnieniem rzeczywistych potrzeb tymczasowo aresztowanych. Niezbędne jest zapewnienie, aby w początkowym okresie pobytu w jednostce penitencjarnej osoby osadzone były objęte szczególnym nadzorem i troską ze strony przełożonych, a zagwarantowanie im ich podstawowych praw stanowiło priorytet dla administracji więziennej. Jednym z takich praw jest możliwość korzystania z czystej bielizny oraz odzieży dostosowanej do pory roku, która jednocześnie nie narusza godności osoby osadzonej. Należy również wskazać, że zgodnie z § 23 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania tymczasowego aresztowania, tymczasowo aresztowany jest zobowiązany do utrzymywania należytej czystości osobistej oraz dbania o schludny wygląd.

Władze więzienne są zobowiązane do respektowania przepisów gwarantujących osobom tymczasowo aresztowanym warunki zgodne ze standardami sanitarnymi oraz zasadą poszanowania godności osobistej. Obowiązek ten wynika wprost z art. 4

⁶ Tak np. § 13 ust. 6 zarządzenia nr 297/2022 Dyrektora Aresztu Śledczego w Lublinie z dnia 30 grudnia 2022 r. w sprawie ustalenia porządku wewnętrznego w Areszcie Śledczym w Lublinie (który po interwencji RPO został zmieniony).

⁷ Znak pisma w Biurze RPO: IX.517.1137.2016.

⁸ Pismo z dnia 27 września 2018 r., znak pisma: BSW.451.575.76.2018.KK.

oraz art. 102 pkt 1 w związku z art. 214 § 1 k.k.w. Realizacja tych norm wymaga podejmowania konkretnych, skutecznych działań, których celem jest zapewnienie osadzonemu możliwości utrzymania higieny osobistej i ochrony przed poniżającym traktowaniem.

Należy uznać, że praktyka pozostawiania osób tymczasowo aresztowanych w tej samej odzieży przez długi czas, bez możliwości jej zmiany, stanowi naruszenie przepisów powszechnie obowiązujących oraz międzynarodowych standardów ochrony praw człowieka, a przede wszystkim może powodować u osadzonych poczucie naruszenia godności osobistej i upokorzenia. Dysponowanie jednym kompletem bielizny lub odzieżą nieodpowiednią do pory roku może stanowić podstawę do uznania takiego stanu za niehumanitarne traktowanie, naruszające podstawowe prawa i godność osobistą.

Konkludując, w ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich, przyjęcie osoby tymczasowo aresztowanej do jednostki penitencjarnej powinno wiązać się z przeprowadzeniem szeregu czynności mających na celu ocenę stanu i liczby sztuk posiadanej przez nią odzieży:

1. Administracja jednostki penitencjarnej powinna weryfikować, czy i jaką odzieżą i bielizną dysponuje osoba przyjmowana do jednostki w chwili osadzenia. Weryfikacja ta ma na celu ustalenie, czy posiadana bielizna i odzież zapewniają możliwość utrzymania właściwej higieny osobistej i schludnego wyglądu oraz czy jest odpowiednia do pory roku.

2. Niezbędne jest wprowadzenie obowiązku przekazywania tymczasowo aresztowanym w dniu ich przyjęcia do aresztu informacji dotyczących:

- możliwości wystąpienia z wnioskiem o wydanie odzieży i bielizny skarbowej, gdy odzież i bielizna są niewystarczające dla zachowania czystości i higieny osobistej lub nieodpowiednie ze względu na porę roku;
- możliwości otrzymania – po uzyskaniu zezwolenia dyrektora jednostki penitencjarnej – paczki z niezbędną odzieżą, bielizną, obuwem.

3. Wnioski o wyrażenie zgody na otrzymanie paczki odzieżowej powinny być rozpatrywane bez zbędnej zwłoki, w możliwie najkrótszym terminie.

4. Doprowadzenia do magazynu w celu odbioru odzieży lub jej wymiany powinny odbywać się przy uwzględnieniu zindywidualizowanych potrzeb osób tymczasowo aresztowanych, a nie wyłącznie w oparciu o harmonogram określony w porządku wewnętrznym jednostki penitencjarnej, zwłaszcza gdy odzież ulegnie w trakcie pobytu zniszczeniu, jest niewystarczająca dla zachowania czystości i higieny osobistej lub jest nieodpowiednia ze względu na porę roku.

W trosce o ochronę godności tymczasowo aresztowanych oraz zapewnienie im warunków zgodnych z obowiązującymi standardami higieny i zasadami humanitarnego traktowania konieczne jest ujednolicenie praktyk w tym zakresie we wszystkich aresztach śledczych. Wyłącznie konsekwentne i powszechne stosowanie tych zasad może zagwarantować rzeczywistą ochronę praw osób pozbawionych wolności. Zwracam się więc do Pani Dyrektor z uprzejmą prośbą o rozważenie wdrożenia w jednostkach penitencjarnych powyżej wskazanych rekomendacji oraz powiadomienie Rzecznika o zajętych przez Panią Dyrektor stanowisku i działaniach podjętych w sprawie.

Z poważaniem

Wojciech Brzozowski

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/